

Jordbruksutskottets betänkande

1984/85:27

om livsmedelsforskning (prop. 1984/85:121)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag om riktlinjer för forskning och utvecklingsverksamhet inom livsmedelsområdet. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del. Vidare tillstyrks förslaget att skogs- och jordbrukets forskningsråd får en sammanhållande funktion inom livsmedelsforskningen och att ytterligare resurser anvisas för rådets verksamhet m. m.

Följdmotioner — till antalet nio — har väckts av samtliga partier. I motionerna föreslås bl. a. att riksdagen uttalar sig i olika hänseenden om livsmedelsforskningens inriktning och organisation m. m. I två av motionerna förordas att en professur för tillämpad näringsforskning inrättas vid universitetet i Umeå. I betänkandet behandlas vidare tre fristående motioner om livsmedelskontrollen.

Utskottet föreslår att samtliga motioner avslås eller lämnas utan vidare åtgärd, i några fall med hänvisning till pågående utredningar eller aviserade regeringsförslag. Flera av de följdmotioner som gäller livsmedelsforskningens inriktning kan enligt utskottets bedömning förväntas bli tillgodosedda utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Till betänkandet har fogats en reservation (vpk).

Propositionen

I proposition 1984/85:121 har regeringen hemställt att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor (L 24/26) i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. bemyndigar regeringen att inrätta en tjänst som professor (L 24/26) i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Skogs- och jordbrukets forskningsråd för budgetåret 1985/86 utöver i proposition 1984/85:100 bilaga 11 föreslaget reservationsanslag anvisar ytterligare 6 000 000 kr.

Vidare har regeringen berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om livsmedelsforskningens inriktning och organisation.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1984/85:121

I motion 1984/85:2849 av Sten Sture Paterson m. fl. (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om

1. behovet av en helhetssyn inom livsmedelsforskningen som även in-
nefattar det globala sambandet.

2. det långsiktiga programmets utformning av en utökad livsmedels-
forskningsprofitering och lokalisering med av högskolan i Skövde uttryckt
önskemål som referensram.

I motion 1984/85:2850 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas att
riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen
anförts beträffande tillskottsmedlens användning.

I motion 1984/85:2851 av Bengt Kindbom m. fl. (c) yrkas att riksdagen
beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om forsk-
ningsinsatser inom livsmedelssektorn i Skaraborgs län.

I motion 1984/85:2852 av Stina Gustavsson och Bengt Kindbom (båda
c) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna
vad i motionen anförts om den fortsatta livsmedelsforskningen.

I motion 1984/85:2853 av Arne Nygren (s) yrkas att riksdagen ger
regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande

1. inrättande av en tjänst som professor i tillämpad näringsforskning.
2. placeringen av professuren i vattenbruk, särskilt fiskodlingens biolo-
gi och teknik.
3. behovet av en bättre regional balans i produktutvecklingsarbetet
m. m.

I motion 1984/85:2854 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (båda
c) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en institution
för tillämpad näringsforskning vid Umeå universitet inrättas i enlighet
med de riktlinjer som anges i motionen.

I motion 2855 av Kerstin Anér (fp) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om förstärkning av konsumentintresset inom SJFR,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om forskning om alternativa odlingsmetoder, samt
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om forskning om djurens behandling.

I motion 1984/85:2856 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas att riksdagen
hos regeringen begär att en översyn görs av livsmedelskvalitetsforskningen
i livsmedelskedjans olika led.

I motion 1984/85:2857 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen
som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om
uppbyggnaden av ett kollektivforskningsinstitut.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1985

I motion 1984/85:1402 av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s) yrkas att
riksdagen hos regeringen anhåller om ett förslag till livsmedelskontroll
m. m. i enlighet med vad som i motionen anges.

I motion 1984/85:2594 av Stina Gustavsson (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående tillsättande av en parlamentarisk kommitté för utredande av bestrålning av livsmedel.

I motion 1984/85:2602 av Gunnel Jonäng och Gunnar Björk i Gävle (båda c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1 och 2)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vikten av att få fram nya mätmetoder för att bedöma kvicksilverhalt i fisk,

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att Gävleborgs län som är hårdast drabbat i landet för nästa budgetår får ökade resurser för att minska kvicksilverhalten i fisk.

Utskottet

Livsmedelsforskningens inriktning och organisation m. m.

Som en del i ett program för 1990-talets livsmedelsproduktion anges i propositionen riktlinjer för forskning och utvecklingsverksamhet inom livsmedelsområdet. I propositionen förordas att forskningen på livsmedelsområdet skall omfatta en helhetssyn på livsmedelskedjan och utgå från konsumentens krav på våra livsmedel. Därvid måste forskning rörande livsmedlens kvalitet ägnas ökad uppmärksamhet, liksom frågor som rör sambanden mellan kost, hälsa och sjukdom. Jordbruks- och produktionsforskningen föreslås kompletterad med insatser rörande näringsforskning och forskning om människans beteende och attityder till mat, konsumtionsekonomi, livsmedelsteknik, distribution m. m.

I propositionen föreslås skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) få en sammanhållande funktion inom livsmedelsforskningen. Rådet ges ansvaret för grundläggande forskning av betydelse för livsmedelsområdet. Huvudansvaret för stöd till den grundläggande medicinska näringsforskningen skall ligga kvar på medicinska forskningsrådet. Styrelsen för teknisk utveckling skall även i fortsättningen ha ansvar för teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet med anknytning till livsmedels- och apparatindustrin.

I flera följdmotioner framställs önskemål rörande livsmedelsforskningens närmare inriktning m. m. Enligt motion 2849 av Sten Sture Paterson m. fl. (m) bör i en helhetssyn på svensk livsmedelsforskning även ingå globala aspekter. Detta innefattar bl. a. frågan om den svenska livsmedelsproduktionens möjligheter att lindra nöden bland jordens svältande folk. Sverige bör vidare bidra till lösningen av u-ländernas problem i fråga om förädling, förpackning, transport och konsumentanpassning. Motionären förordar i övrigt att forskningsprogrammet utformas i enlighet med vissa intressen knutna till högskolan i Skövde. I olika sammanhang har understrukits jordbrukets betydelse för Skaraborgs län, liksom vikten att tillva-

rata de speciella förutsättningarna i övrigt i länet på grund av koncentrationen av livsmedelsindustrin m. m.

Önskemål om forskningsinsatser inom Skaraborgs län framförs även i motion 2851 av Bengt Kindbom m. fl. (c). Detta motiveras med att jord- och skogsbruket spelar en stor roll i länets näringsliv. Inom länet finns vidare anläggningar för tillverkning av etanol, proteinfoder och stärkelse m. m. Det är enligt motionen viktigt att livsmedelsforskningen sker i anslutning till produktion, förädling och distribution.

I c-motionen 2852 av Stina Gustavsson och Bengt Kindbom understryks att forskningsresultaten måste föras ut till konsumenterna och påverka deras beteende i fråga om valet av näringsriktiga och hälsofrämjande kostvanor. Detta förutsätter att forskningen ges ett starkare inslag av beteendevetenskap och bl. a. omfattar pedagogiska och opinionspåverkande metoder, avsedda att öka förståelsen för sambandet mellan kost och hälsa.

I två motioner, 2853 av Arne Nygren (s) och 2854 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (båda c), förordas en förstärkning av forskningsresurserna vid Umeå universitet genom inrättande av en professur i tillämpad näringsforskning. I den förstnämnda motionen anförs i övrigt bl. a. att livsmedelsproduktionen samt närings- och livsmedelsforskningen är eftersatta i Norrland. Trots tillgång på förstklassiga råvaror är livsmedelsindustrin dåligt utvecklad. Koncentrationen av sådan industri till södra Sverige innebär nackdelar i många avseenden. Bl. a. leder detta till ökad sårbarhet i livsmedelsproduktionen vid krig och avspärrning. Motionen efterlyser hävidlag åtgärder för en bättre regional balans i produktutvecklingsarbetet m. m. (yrkande 3).

I motion 1984/85:2855 av Kerstin Anér (fp) betonas att livsmedelsforskningen bör omfatta alternativa metoder, innefattande kemikaliefri odling m. m. Särskilt viktigt är att man studerar vilka kvalitetsegenskaper och kvalitetsförändringar som dessa metoder ger upphov till. Vidare bör enligt motionen ökad uppmärksamhet ägnas åt djurens förhållanden i produktionsledet. De onaturliga levnadsbetingelser som gäller för många djur i animalieproduktionen får inte negligeras. Motionen innehåller också ett yrkande om förstärkning av konsumentintresset i SJFR.

Enligt motion 2856 av Einar Larsson m. fl. (c) har frågor som rör livsmedlens kvalitet på senare år fått allt större betydelse i den allmänna debatten. En hög kvalitet måste eftersträvas i hela livsmedelskedjan. Stor vikt måste läggas vid kvalitetsfrågor i livsmedelsforskningen. Då begreppet kvalitet inte är entydigt måste alla aspekter beaktas. Bl. a. understryker motionärerna att storskaligheten i produktionen har försämrat kvaliteten, medfört längre distributionsavstånd m. m. Motionen utmynnar i ett yrkande om en översyn av livsmedelskvalitetsforskningen i de olika leden i livsmedelskedjan.

I motion 2857 av Lars Werner m. fl. (vpk) framhålls det ökade engage-

manget från konsumenternas och miljörörelsens sida när det gäller matens kvalitet och ett avkemikaliserat jordbruk. Dessa erfarenheter, liksom livsmedelsarbetarnas kunskaper, skulle kunna medverka till uppbyggnaden av en strategi för högre livsmedelskvalitet och minskad sårbarhet i produktionen. Ett beredskapsalternativ bör byggas upp till nuvarande storskaliga struktur inom livsmedelsproduktionen. Enligt motionen är det angeläget att inrätta ett kollektivforskningsinstitut där forskare, konsumenter och miljörelse tillsammans med livsmedelsarbetare kan bygga upp kunskaper och utveckla livsmedelspolitiken och forskningen.

Utskottet vill i anslutning till de motioner som berör livsmedelsforskningens allmänna inriktning hänvisa till de uttalanden som görs i propositionen i detta hänseende (s. 5—6). Bl. a. anförs att utvecklingen lett till ett ökat kvalitetsmedvetande, något som kan väntas påverka konsumtionsutvecklingen under de närmaste åren. Marknaden, konsumenten, kan i högre grad än hittills komma att bli styrande. Frågor som då aktualiseras är livsmedlens näringsvärde, säkerhet, smak, m. m.

Problemen kring dessa frågor måste enligt jordbruksministern ytterligare konkretiseras och analyseras. Alla berörda sektorer måste bidra till att de höga kraven på våra livsmedel och på vår kost skall kunna uppfyllas. Kostens egenskaper är en funktion av råvarorna och deras egenskaper, förädling till livsmedel, beredning och kombination till färdig mat. Forskningen på livsmedelsområdet bör med hänsyn härtill omfatta en helhetsyn på livsmedelskedjan och utgå från konsumentens krav på våra livsmedel.

I likhet med utredningen betonar jordbruksministern vikten av att de statliga insatserna i första hand görs för sådan forskning som leder till en nödvändig kunskapsuppbyggnad inom livsmedelskedjans olika led. För att möta den kommande utvecklingen måste forskning om livsmedlens kvalitet ägnas ökad uppmärksamhet. Livsmedelsforskningen skall också söka svar på många frågor inom närings- och kostlärans områden. Den skall ge underlag för produktutveckling inom hela livsmedelskedjan. Insatser för att förbättra kostvanor har hittills skett främst genom informations- och upplysningsverksamhet. En intensifierad forskning kan förbättra denna verksamhet och bidra till att öka förståelsen för sambanden mellan kost och hälsa. Forskningen skall också ge svar på frågor kring människors beteende och attityder till mat, frågor om konsumtionsekonomi, livsmedelsteknik, distribution, distributionsteknik, m. m. Det är enligt jordbruksministerns mening viktigt att söka klargöra hur hanteringen i de olika leden i livsmedelskedjan påverkar egenskaperna hos det konsumtionsfärdiga livsmedlet.

Jordbruksministern understryker vidare det angelägna i att forskningen kompletteras med sådana insatser rörande näringsforskning att livsmedlet får en så lämplig sammansättning och beredning som möjligt. Detta är en

viktig komplettering av den mer kliniskt och medicinskt inriktade näringsforskningen.

Utskottet ansluter sig till jordbruksministerns här redovisade uttalanden om livsmedelsforskningens inriktning i stort. Uttalandena är enligt utskottets bedömning ägnade att tillgodose åtskilliga av de önskemål som framförts i motionerna. Det gäller till en början motion 2852 (c). Mot bakgrund av jordbruksministerns uttalanden om sambandet mellan kost och hälsa och om människors attityder till mat m. m. utgår utskottet från att syftet med motionen kan komma att tillgodoses utan något särskilt uttalande från riksdagens sida. I sammanhanget bör tilläggas att livsmedelskommittén i sitt betänkande (SOU 1984:86) Jordbruks- och livsmedelspolitik utförligt behandlat kost- och hälsofrågor och att regeringen avser inom kort lägga fram en proposition på grundval av bl. a. nämnda betänkande.

Beträffande önskemålen i motion 2849 (m) om insatser till förmån för u-länderna m. m. får utskottet framhålla att vissa hithörande frågor tagits upp i ett ännu icke slutbehandlat betänkande av utredningen angående översyn av livsmedelsforskning m. m. (LIF). I betänkandet behandlas bl. a. livsmedelsforskning för biståndsarbete och andra forskningsfrågor av betydelse för u-länderna (SOU 1985:2). Utredningens förslag övervägs för närvarande i regeringskansliet. I avbidan på resultatet av dessa överväganden bör motionen i nu aktuell del inte föranleda någon vidare åtgärd (yrkande 1).

Yrkandena 2 och 3 i motion 2855 (fp) ställer anspråk på inriktningen av livsmedelsforskningen såvitt gäller alternativa odlingsmetoder och djurens behandling inom animalieproduktionen. Även dessa frågor kan enligt utskottets mening anses ingå som ett naturligt led i forskning kring livsmedelskedjans olika led och konsumenternas krav m. m. på livsmedlen. Beträffande alternativa odlingsmetoder vill utskottet dessutom erinra om att ämnet behandlas närmare i utskottets betänkande JoU 1983/84:25 med anledning av budgetpropositionen för budgetåret 1985/86 (p. 33). Som framgår av nämnda betänkande har frågan om alternativa produktionsformer ägnats ingående uppmärksamhet i samband med 1984 års forskningspolitiska beslut. Den 11 juli 1984 erhöll SJFR i uppdrag att lägga fram ett sammanhållet forskningsprogram med utgångspunkt i de riktlinjer som angavs i 1984 års beslut. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni 1985. Beträffande förhållandena inom animalieproduktionen må framhållas att forskningen om alternativa produktionsformer också syftar till att öka kunskaperna om hur denna produktionsgren skall utformas för att negativa hälsoeffekter för djur och människor skall undvikas. Frågan om djurens levnadsbetingelser i angivna sammanhang ägnas vidare stor uppmärksamhet inom ramen för den etologiska forskningen vid lantbruksuniversitetet. Som ytterligare exempel på överväganden som ligger i linje med motionärens synpunkter vill utskottet erinra om att regeringen nyligen lagt

fram förslag om ny foderlagstiftning (prop. 1984/85:149). Den föreslagna lagen tar sikte på att skydda både djurs och människors hälsa. Användningen av fodertillsatser med innehåll av antibiotika eller andra kemoterapeutiska medel i tillväxtbefrämjande syfte förbjuds.

Utskottet anser att motionen i berörda delar (yrkandena 2 och 3) bör kunna anses besvarad med vad utskottet nu anfört.

Som framgår av redovisningen ovan är önskemålen i motion 2856 (c) om en hög kvalitet i livsmedelskedjans olika led väl förenliga med propositionens uttalanden om forskningsinriktningen i stort. Utskottet kan för sin del i väsentlig utsträckning instämma i motionärernas synpunkter angående vissa aspekter som bör beaktas i livsmedelsforskningen. Utskottet kan däremot inte biträda yrkandet i motionen om en särskild översyn av livsmedelskvalitetsforskningen i olika led av livsmedelskedjan. Den utredning som ligger till grund för förevarande proposition innehåller en utförlig redovisning av livsmedelsforskningens nuvarande omfattning och inriktning och överväganden rörande densamma (SOU 1983:69 s. 71—149). Det kan med hänsyn härtill knappast anses meningsfullt att nu förorda en ny översyn av livsmedelsforskningen som skulle begränsas till att avse endast kvalitetsaspekter. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2856.

I ett avsnitt rörande livsmedelsforskningens organisation anför jordbruksministern bl. a. att SJFR bör ges uppgiften att främja grundläggande forskning av betydelse för livsmedelsområdet samt utveckling av den vetenskapliga kunskapsuppbyggnaden. Organisationsförslaget syftar till att ge SJFR möjlighet att göra samordnande bedömningar av forskningsbehovet inom livsmedelskedjan och självständigt eller i samverkan med andra organ initiera och stödja angelägen forskning på detta område. SJFR får härigenom ett övergripande ansvar som ger primärproduktionsforskningen bättre kontakt med de krav som ställs från livsmedelskedjans senare led och från forskningen i dessa led. Råvarukännedomen inom primärproduktionsforskningen kan å sin sida tillföra forskningen inom senare led av kedjan väsentlig information. Jordbruksministern ämnar i annat sammanhang återkomma till regeringen med förslag att uppdra åt SJFR att med utgångspunkt i bl. a. utredningens betänkande upprätta ett program rörande livsmedelsforskning.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens uttalanden i nu angivet hänseende. Det anförda innebär att utskottet inte anser sig kunna biträda yrkandena i motionerna 2849 (m) och 2851 (c) om särskilda forskningsinsatser med anknytning till Skaraborgs län. Ett riksdagsuttalande om sådana regionala hänsynstaganden skulle enligt utskottets mening inte vara förenligt med principen att SJFR ges ansvaret för samordnande bedömningar av forskningsbehovet inom livsmedelskedjan och för den övergripande planeringen av tilldelade resurser. Utskottet avstyrker således motion 2849 yrkande 2 och motion 2851.

Utskottet är inte berett att nu förorda en sådan resurskrävande satsning som ett bifall till yrkandena i motionerna 2853 (s) och 2854 (c) om en professur vid Umeå universitet skulle innebära. Det kan tilläggas att viss näringsforskning bedrivs vid universitetet i samarbete mellan universitetet och näringslivet. Utskottet avstyrker yrkandena i angivna motioner om inrättande av en professur (institution) för tillämpad näringsforskning vid Umeå universitet.

I motion 2853 (yrkande 3) behandlas vidare vissa frågor om sårbarhet i livsmedelsproduktionen i samband med krig och avspärrning och om bättre regional balans i livsmedelsindustrin m. m. Enligt utskottets mening faller dessa, i och för sig mycket viktiga, frågor delvis utanför ramen för de överväganden om livsmedelsforskningen som utskottet har att nu ta ställning till. Ett av huvudämnena i 1983 års livsmedelskommittés arbete har varit livsmedelsförsörjningens sårbarhet vid krig och avspärrning. Problemet behandlas ingående i kommitténs betänkande (SOU 1984:86) Jordbruks- och livsmedelspolitik. Bl. a. understryks vikten av en geografiskt väl differentierad produktion. Utskottet får anledning att återkomma till dessa frågor senare under detta riksmöte. Motionen bör i denna del inte nu föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I anslutning till yrkandet i motion 2855 (fp) om förstärkning av konsumentintresset vid SJFR får utskottet hänvisa till att jordbruksministern aviserat en ändring av rådets instruktion och sammansättning med hänsyn till dess utvidgade ansvarsområde m. m. (prop. s. 9). Utskottet anser det för sin del angeläget att rådet får en allsidig sammansättning. Enligt vad utskottet erfarit kommer rådet att tillsätta beredningsorgan för skilda forskningsområden. Mot bakgrund av den inriktning av livsmedelsforskningen som förordas i propositionen synes det naturligt att bl. a. konsumentintressena tillgodoses i samband med kommande överväganden om beredningsorganens sammansättning. Det ankommer i första hand på regeringen och rådet att besluta i hithörande frågor. Enligt utskottets mening påkallar motionen i denna del ingen vidare åtgärd från riksdagens sida.

Önskemålen i motion 2857 (vpk) går sammanfattningsvis ut på att ett kollektivforskningsinstitut bör byggas upp, med representanter för forskare, konsumenter, miljörelse och livsmedelsarbetare. Dessa intressenters erfarenheter och yrkeskunskaper skulle utgöra grunden för forskningsinsatser med inriktning på högre matkvalitet, minskad sårbarhet i produktionen m. m.

Som framgår av propositionen och utredningens betänkande (SOU 1983:69) förekommer redan olika former av s. k. kollektivforskning på livsmedelsområdet. Denna forskning kännetecknas bl. a. av att staten och näringslivet gemensamt finansierar viss forskning, ofta via en stiftelse. Svenska livsmedelsinstitutet (SIK) är exempel på ett sådant kollektivt forskningsinstitut. Ett 80-tal medlemsföretag ingår, och institutet har drygt

90 anställda. Huvuddelen av verksamheten sker i långsiktiga ramprogram. Till detta kommer mera tillämpad uppdragsverksamhet, direkt från enskilda företag. Ett av målen för verksamheten är att industrin skall få ökade möjligheter att möta konsumenternas behov och myndigheternas krav på livsmedlen.

Frågan om kollektiv forskning tas upp i propositionen på s. 11. Bl. a. anförs att olika intressenter i livsmedelskedjan bör kunna erbjudas forskningssamarbete inom ramen för samhällets ökade insatser för forsknings- och utvecklingsarbetet via SJFR. En del av resurstillskottet till SJFR bör därför, enligt jordbruksministern, avsättas för gemensamma insatser med intresserade delar av näringslivet i form av mer tillämpad men även långsiktig kompetensuppbyggnad, i första hand vid högskoleinstitutioner.

Utskottet, som ansluter sig till propositionens nu redovisade uttalanden, utgår från att syftet med motion 2857 till stor del kan komma att tillgodoses såvitt avser forskningens inriktning och möjligheterna till samverkan i samband med kollektivforskning m. m. Det bör i första hand ankomma på SJFR och näringsens representanter att närmare bestämma i vilka former denna typ av forskning skall bedrivas. Utskottet anser inte att motion 2857 påkallar någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Finansiering m. m.

Som framgår av redogörelsen i det föregående föreslår regeringen att anslaget till SJFR, utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen 1985, förstärks med 6 milj. kr. varav 3 milj. kr. utgör en engångsanvisning. Jordbruksministern har därvid beräknat medel för arbetet med att ta fram ett långsiktigt program för livsmedelsforskning. Vidare har beräknats medel för mellantjänster. Ytterligare insatser inom området får enligt jordbruksministern ske genom omfördelning av befintliga resurser.

Enligt motion 2850 (m) bör de föreslagna tillskottsmedlen användas för SJFR:s huvudsakliga uppgift, nämligen att främja grundläggande forskning av betydelse för livsmedelsområdet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ytterligare anslag till SJFR om 6 milj. kr. utöver det belopp som föreslås anvisat i utskottets betänkande JoU 1984/85:25 (se p. 33). Yrkandet i motion 2850 föranleder ingen annan kommentar från utskottets sida än att propositionens huvudsyfte är att förstärka resurserna för grundläggande forskning inom livsmedelsområdet. Motionen avstyrks.

Professur i vattenbruk m. m.

Jordbruksministern tar i detta sammanhang upp en fråga rörande vattenbruk och ämnesinnehållet i en professur på detta område (s. 12). I enlighet med ett förslag av styrelsen för SLU förordas att professuren inrättas i vattenbruk, särskilt fiskodlingens biologi och teknik. En utgångs-

punkt är att innehavaren av tjänsten också skall ansvara för samordningen av verksamheten på ifrågavarande områden mellan SLU och SVA.

I motion 2853 (s) hemställs om ett riksdagsuttalande att professuren i vattenbruk placeras i samråd med den blivande innehavaren av tjänsten.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag i förevarande avsnitt. Den ifrågavarande professuren skall inrättas vid SLU (prop. 1983/84:107, JoU 1983/84:30). Det ankommer på styrelsen för SLU att avgöra vid vilken institution tjänsten skall placeras. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2853 i motsvarande del (yrkande 2).

Övriga frågor

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag och uttalanden i de delar som ej särskilt behandlats i det föregående.

I samband med beredningen av förevarande proposition har utskottet funnit lämpligt att behandla tre under allmänna motionstiden 1985 väckta motioner.

I motion 1402 av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s) föreslås vissa ändringar i livsmedelskontrollens organisation och inriktning m. m. Utskottet får i anslutning härtill erinra om att regeringen i december 1983 tillsatt en utredning vars huvuduppgift är att behandla sådana frågor som tas upp i motionen (Dir. 1983:69). Motionen påkallar således ingen åtgärd från riksdagens sida.

I motion 2594 av Stina Gustavsson (c) föreslås att en parlamentarisk kommitté tillsätts för att utreda frågan om bestrålning av livsmedel. Enligt vad utskottet erfarit ämnar regeringen uppdra åt den nyssnämnda utredningen om livsmedelskontrollens omfattning och inriktning m. m. att se över hithörande frågor. Ej heller motion 2594 påkallar således någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Enligt motion 2602 av Gunnel Jonäng och Gunnar Björk i Gävle (båda c) är kvicksilverhalten i insjöfisk ett allvarligt miljöproblem som bl. a. drabbat Gävleborgs län särskilt hårt. De förhöjda kvicksilverhalterna beror huvudsakligen på tidigare utsläpp och på den ökade försurningen. Motionen utmynnar i förslag om bättre mätmetoder för att bedöma kvicksilverhalten i fisk och om ökade resurser till länsstyrelsen i Gävleborgs län till åtgärder mot angivna miljöproblem.

Utskottet erinrar om att kontrollen av fisk från nu berörda synpunkter ombesörjs av statens livsmedelsverk. I verkets författningssamling publiceras allmänna råd för konsumtion av fisk och om saluförbud för fisk m. m. från vissa vattenområden (SLV FS 1984:1, 5 och 12 m. fl.). Verket samarbetar i dessa frågor med statens naturvårdsverk, som bl. a. bedriver ett särskilt projekt för att motverka spridningen av kvicksilver i miljön. Den ovan nämnda utredningen om livsmedelskontrollens omfattning och inriktning kan givetvis också förväntas få betydelse för hithörande kon-

trollfrågor. Vad beträffar åtgärder i stort mot försurningen får utskottet hänvisa till en av regeringen nyligen framlagd proposition om program mot luftföroreningar och försurning (prop. 1984/85:127).

Det kan tilläggas att ett motionsyrkande om översyn av det ökade resursbehovet hos länsstyrelsen i Gävleborgs län inom kort kommer att behandlas av bostadsutskottet. Jordbruksutskottet har efter remiss avgett yttrande över motionen (JoU 1984/85:2 y). I yttrandet avstyrker utskottet motionen med hänvisning till att det – inom ramen för den övergripande bedömning av länsstyrelsernas resursbehov som ankommer på riksdagen – inte finns tillräckligt underlag för att peka ut ett visst län såsom mera belastat av miljöstörningar än andra.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2602.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor (L 24/26) i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en tjänst som professor (L 24/26) i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. att riksdagen till *Skogs- och jordbrukets forskningsråd* utöver tidigare förslaget reservationsanslag (JoU 1984/85:25 p. 33) anvisar ytterligare 6 000 000 kr.,
4. beträffande *användningen av ökade resurser till livsmedelsforskning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2850,
5. beträffande *livsmedelsforskningens inriktning och organisation m. m.*
 - a) att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om livsmedelsforskningens inriktning m. m.,
 - b) att riksdagen avslår motion 1984/85:2849 yrkande 1 om vissa u-landsfrågor i forskningen m. m.,
 - c) att riksdagen avslår motion 1984/85:2849 yrkande 2 och motion 1984/85:2851 om forskningsinsatser med anknytning till Skaraborgs län,
 - d) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:2852 om sambandet mellan kost och hälsa m. m.,
 - e) att riksdagen avslår motion 1984/85:2853 yrkande 1 samt motion 1984/85:2854 om näringsforskning vid Umeå universitet,
 - f) att riksdagen avslår motion 1984/85:2853 yrkande 3 om regional balans i livsmedelsproduktionen m. m.,

- g) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:2855 om förstärkning av konsumentintresset och forskning kring alternativa metoder i vegetabilie- och animalieproduktionen,
- h) att riksdagen avslår motion 1984/85:2856 om översyn av livsmedelskvalitetsforskningen,
- i) att riksdagen avslår motion 1984/85:2857 om ett kollektivforskningsinstitut.
6. beträffande *professuren i vattenbruk*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2853 yrkande 2,
7. beträffande *livsmedelskontrollens omfattning och inriktning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1402,
8. beträffande *besträlning av livsmedel*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2594,
9. beträffande *kvicksilver i fisk m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2602 yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 26 mars 1985

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), Åke Selberg (s) och Paul Lestander (ypk).

Reservation

Kollektiv forskning (mom. 5 i)

Paul Lestander (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2857 om behovet av en ny strategi för svensk livsmedelsproduktion där bl. a. minskad sårbarhet, konsumentinflytande och alternativa produktionsmetoder ägnas större uppmärksamhet än hittills. Om man skall kunna åstadkomma en decentralisering av makten över maten, stopp för kemikaliserings och minskad storskalighet i produktionen krävs ökade forskningsinsatser, delvis med en ändrad inriktning i förhållande till nuvarande forskning. I dessa sammanhang kan såväl konsumenternas som miljörelsens och livsmedelsarbetarnas erfarenheter vara av stort värde. Utskottet delar motionärernas uppfattning att man bör bygga upp ett institut för kollektiv forskning där forskare och konsumenter tillsammans med miljörelse och livsmedelsarbetare m. fl. får möjlighet att utveckla forskning och livsmedelspolitik i enlighet med nyss angivna riktlinjer. Det bör ankomma på regeringen att för riksdagen framlägga förslag om organisation och finansiering av ett kollektivforskningsinstitut i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anförs i motion 2857. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 5 i bort ha följande lydelse:

5. i) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2857 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

